

SKRABSKI FRUZSINA

AHÁNYAN ÍGY EGYÜTT VAGYUNK, MIND ELMEGYÜNK

*Mind elmegyünk, a ringatózó fák alól mind elmegyünk,
a párás ég alatt mind indulunk a pusztaságon át
a száraz ég alá, ahányan így együtt vagyunk,
olyik még visszanez, a holdsugár a lányomunkba lép,
végül mind elmegyünk, a napsütés is elmarad
és lépdeljünk a csillagok mögött a menny abroncsain,
tornyok fölé, olyik még visszanez és látni vágy,
hullott almát a kertben, vagy egy bölcsőt talán
ajtó mellett, piros ernyő alatt, de késő már, gyerünk,
ahogyan a harangok konganak, mind ballagunk
mindig másként a csillagok mögött, a puszta körfalán,
ahányan végre így együtt vagyunk, mind elmegyünk.*

(Weöres Sándor: Bolero)

Ezt a verset a szüleim kiírták a konyhában a falra. Ezt néztem óvodás koromtól, és ezzel éltem, hogy mind elmegyünk. Otthon sohase volt tabu a halál, számtalanszor beszéltünk róla és mondták, mind a ketten mondták, anyukám és apukám is, hogy meg fognak halni. Meghaltak. Szégyeltem, hogy írok, mert senkire nem tartozik a fájdalom, de mégis úgy érzem, hogy ez segít, mert anyukám, Kopp Mária ennek a közösségnek fontos tünevénye volt; és tartozom neki annyival, hogy én írjam meg az első nekrológiáját.

Anyukám Kopp Jenő művészettörténész, a Fővárosi Képtár igazgatója és Waigand Ilona művészettörténész első lánya volt. Ő volt az első gyermek, még hét testvére született. Ő volt a legidősebb, az első, és ezzel megkapta azt a felelősséget is, hogy példát kell mutatnia. Azt mondják, hogy már kiskorában tudósos volt: nagyon okos. Az ötvenes években édesapja nem írta alá az egyházi iskolák bezárását követelő nyilatkozatot, ezért kirúgták az állásából. Majd egy ismerősük szólt, hogy rajta vannak a kitelepítési listán, ezért elmenekültek Surányba, az egyszobás nyaralójukba. Anyukám itt nőtt fel, a Duna mellett, kecskéket legeltetett, verseket írt, matematikaversenyeket nyert. Közben édesanyja franciára és művészettörténetre tanította, ahogy az összes többi gyerekét is.

Édesapja belerokkant abba, hogy elveszítette a munkahelyét, hiszen egy ostyakészítő anyuka fiaként nagyon nagy szó volt, hogy művészettörténeti diplomát szerzett, aztán Rómában ösztöndíjat kapott. Amikor pedig kinevezték a Fővárosi Képtár igazgatójának, elérte mindazt, amiről álmódott. Ekkor nézte ki magának a bálkirálynő – Budapest legszebb lánya – nagymamám, aki 18 évvel fiatalabb volt ugyan, de mégis sikerült meghódítani a szívét. A nagypapa nem bírta elviselni a surányi száműzetést, depressziós lett és megvakult. Anyukám ekkor határozta el, hogy pszichiáter lesz: eldöntötte, hogy kikutatja, hogyan alakulhat ki lelki okokból testi megbetegedés. Nem ismertem a nagyszüleimet, mert még akkor meghaltak, amikor kicsi voltam, de annyit mesélt róluk anyukám, hogy olyan, mintha ismertem volna őket. Meséléssel életre lehet kelteni valakit. Remélem.

Anyukám egyébként a világ legcsodálatosabb anyukája volt. Mindenki azt hiszi, hogy a munka mellett nem jutott ideje ránk, de ez nem igaz. Mindig ott volt mellettem, ha szükségem volt rá. Nagyon okosan tudott szeretni, igaziból. Amikor kicsi voltam, esténként olvasott, és én odabújtam hozzá. Ha rossz jegyeket hoztam, mindig biztatott, hogy nem ez számít, nagypapám is rossz volt matekból. Ha hazacipeltem a legfurcsább barátaimat, ő mindenkit komolyan vett. És dicsért, dicsért, dicsért. Apukámat, nővéremet, engem. Nagy tudós volt az anyukám, csodálták őt itthon és külföldön. Szerteágazó kutatásai voltak: a boldogsághormonról írt tudományos dolgozatot, kidolgozott egy légzés-terápiát a szorongás csökkentésére és felmérte az ország lelkiállapotát apukámmal közösen, és ez alapján javaslatokat tettek az ország testi-lelki egészségének javítására. Együtt alapították újra a rendszerváltás után a lakásunkon a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet. Együtt indították a Három Királyfi, Három Királynő Mozgalmat a kívánt gyermekek megszületése érdekében. Nem tudom leírni, hogy mennyi mindent szervezett és dolgozott. Lehetetlen. Mostanában azt kutatta, hogy mitől lehetünk boldogok, boldog házasságok. Ő nagyon boldog házasságban élt, bár azt mondta, hogy a szerelem betegség és ő barátságából ment hozzá apukámhoz, de az ő kapcsolatuknál szenvedélyesebbet nehezen lehet elképzelni. Nő volt. Titok. Megfejtethetlen. Bár sokat szerepelt, de nagyon zárkózott volt. Apukám örökké meg akarta hódítani, de kicsit mindig meghódíthatatlan maradt. Fájdalmairól, kétségeiről csak nekünk beszélt. Volt egy titkos énje, a mi titkos anyukánk volt.

Fruzsikám! – mondta. Felszólító módban, mert mindig volt arra ötlete, hogy mit kellene csinálni. Most nem mondja és nem tudom. Agyondolgozta magát, mert adni akart és örült, hogy még az utcában dolgozó munkások is megköszönték neki, hogy mennyit segít.

Hétfőn este még beszéltünk, teljesen jól volt, aztán tegnap holtan találtam otthon. Itt lakunk egy házban, itt voltam felette, de nem tudtam, hogy baj van. Délután még a nővérem kislányával sétáltunk és róla beszélgettünk, hogy milyen okos. Anyukám úgy szervezte, hogy mi mind együtt lakunk, ők, a nővéremék és mi. Egy csoda így együtt élni, együtt ebédelni, átfutni egymáshoz tejföldről. Itt maradtunk egymásnak, nélküle.

Januárban lett 70 éves. Születésnap ajándékból elutaztunk együtt a Szentföldre. Végimentünk a keresztúton. Boldog volt és nagyon bánatos. Nem tudott apukám nélkül élni. Meg akart halni, mert vágyott apám után. Most együtt lehetnek. Mi meg együtt itt lent. Ha végiggondolom, hogy mit várna tőlünk, lányaitól, akkor azt, hogy bizonyítsuk be, hogy elég erős a hitünk ahhoz, hogy elviseljük a halálát és, hogy mindig legyünk bátrak és tegyünk apukám, anyukám dicsőségére!

